

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 3449/09

Mahmut ve Nuran VOLKAN / Türkiye

20 Ekim 2015 tarihinde,

Başkan

András Sajó,

Yargıçlar

Işıl Karakaş,

Helen Keller,

Paul Lemmens,

Egidijus Kūris,

Robert Spano,

Jon Fridrik Kjølbro,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("İkinci Bölüm"), Daire olarak

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2016. Bu gayriresmi çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

toplanarak, 7 Ocak 2009 tarihinde yapılan yukarıda belirtilen başvuruyu ve davalı Devlet tarafından sunulan görüşler ile başvuranın cevaben sunduğu görüşleri dikkate alarak, gerçekleştirilen müzakerelerin ardından, aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAY

1. Başvuranlar Mahmut Volkan ve Nuran Volkan, T.C. vatandaşları olup sırasıyla 1957 ile 1982 doğumludurlar ve Kırklareli’nde ikâmet etmektedirler. Başvuranlar, Mahkeme önünde, Ankara Barosu’na bağlı olan Avukat F. Karabel tarafından temsil edilmişlerdir. Türk Hükümeti (“Hükümet”) kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

A. Davanın Koşulları

2. Başvurunun kendine özgü koşulları, taraflarca ifade edildiği şekilde aşağıdaki gibi özetlenebilir.

3. Başvuranlar, askerlik hizmetini yerine getirdiği sırada 8 Ekim 2007 tarihinde hayatını kaybeden Burhanettin Volkan’ın sırasıyla babası ile eski eşidir.

4. Burhanettin Volkan, askerlik hizmetine başlamadan önce psikiyatrik bir tedaviden yararlanmaktadır. Lüleburgaz Devlet Hastanesi Psikiyatri Bölümü tarafından düzenlen 23 Ocak 2007 ve 6 Şubat 2007 tarihli sağlık raporlarına göre, ilgili bipolar bozukluğundan muzdarip olmuş ve depresif bir dönemden geçmiştir.

5. Sağlık muayeneleri sonucunda, Mart 2007 yılında, askerlik şubesi Burhanettin Volkan’ın yedek subay olarak milli hizmeti yerine getirmeye elverişli olduğuna karar vermiştir. Öte yandan başvuran, bu süre zarfında psikolojik yetenek testi çözmüştür. İlgili, daha önce psikolojik durumu hakkında olumlu yanıt vermiştir.

6. Yaklaşık üç hafta sürdüğü tahmin edilen askeri eğitimin ardından, başvuran Ankara'daki kışlasına katılmıştır.

7. İlgili, geçirdiği rahatsızlığının ardından, 7 Ekim 2007 tarihinde, doktorun "anksiyete bozukluğu" teşhisi koyduğu Eryaman Tıp Merkezi Psikiyatri Bölümü'nde muayene edilmiştir. İlgiliye bir sakinleştirici verilmiş ve ertesi gün bir uzman tarafından görülmesi önerilmiştir.

8. Burhanettin Volkan, 8 Ekim 2007 sabahı, komutanını telefon ile aramıştır. Başvuranlara göre, ilgili doktoruna görünmek için izin talebinde bulunmuş ancak muhatabı görev yerine dönmesini emretmiş ve daha sonra da nöbet tutma görevi vermiştir.

9. Soruşturma dosyasına eklenen farklı ifadelerle göre, Burhanettin Volkan kendisini iyi hissetmediği için yalnızca bir günlük izin istemiş komutanı ise buna izin veremeyeceğini ancak Burhanettin'in gerek izin almak gerekse hastaneye gitmek için şubede form doldurabileceğini dile getirmiştir.

10. Burhanettin Volkan, görev yerine dönmüş ve gününü orada geçirmiştir. Askerler, 19.45 sularında, ateş sesi duydukları odaya yönelmişler ve ilgiliyi başından yaralı olarak bulmuşlardır. İlgili, ambulans ile hastaneye sevk edilmiş ancak ilerleyen saatlerde hayatını kaybetmiştir.

11. Olaydan bilgi edinen Ankara Kara Kuvvetleri Komutanlığı Askeri savcısı (bundan böyle "savcı" olarak anılacaktır) soruşturma ekibiyle birlikte olay yerine saat 20.30 sularında intikal etmiştir.

12. Olay yeri fotoğrafları alınmış, ateş etmeye hazır bulunan ve içinde beş mermiyle donatılmış olan müteveffanın tabancasına balistik inceleme sonucunda el konulmuştur. Müteveffayı, yaralı olarak bulan kişilerin ifadeleri olay yerinde alınmıştır. Odanın giriş kapısının üst kısmındaki duvarda şekli bozulmuş bir mermi ve kuzey doğu açısında boş bir kovan bulunmuştur.

13. Ertesi gün düzenlenen otopsi raporunda, ilgilinin kan tahlillerinde alkol ve uyuşturucu maddesi, bedeninde ise hiçbir merminin bulunmadığı,

ölümün ise beyin hücrelerinin ölmesi, beyin kanaması geçirmesi ve kafatası kemiklerinin kırılmasından kaynaklandığı ifade edilmektedir.

14. Savcı, aynı gün, Burhanettin Volkan'ın stresli biri olduğunu, yedek subay olması nedeniyle her akşam evine dönebilmesine rağmen komutanının kendisine izin günlerini düzenli bir şekilde kullanmasına izin vermediğini ve olay günü hastaneye gitmek için izin istediğinde de buna izin vermediğini belirten müteveffanın eşinin ardından 18 Ekim 2007 tarihinde babasının ifadesini almıştır.

15. Öte yandan savcı, olaydan bir gün önce Burhanettin Volkan'ın sakinleştirici iğne yapıldığı hastaneye gittiğini ve ertesi gün bir uzman tarafından görülmesi gerektiğini kabul ettikleri ilgilinin komşularının ifadesini almıştır.

16. Diğer yandan savcı, müteveffanın arkadaşlarının ve hiyerarşik üstlerinin ifadesini almıştır. İlgililerin hepsi, olay günü, Burhanettin Volkan'ın olağandışı bir davranış sergilemediği sonuca vararak tanışmalarının ayrıntılarını dile getirmişlerdir. Teğmen Ö.K., bir çavuşun doktor muayenesinden geçmek istediğine dair belgeleri imzalarken Burhanettin'i gördüğünü ve ilgiliye "*kendini iyi hissetmediğini söylemişsin, bu belgelerden birini doldurmak istemez misin?*" şeklinde soru yönelttiğini beyan etmiştir. Burhanettin ise, üzerinde sağlık karnesinin bulunmadığını söyleyerek karşılık vermiştir. Ö.K. ise, sağlık muayenesi için bu karneye ihtiyaç olmadığını dile getirmiş ancak Burhanettin doktora görünmek istemediğini belirtmiştir.

17. Balistik bilirkişi raporunda, mermi ile kartuşun olay yerinde bulunan tabancaya ait olduğu tespit edilmiştir.

18. Savcı, 31 Ocak 2008 tarihli bir iddianameyle, Kamu görevlerini yerine getirme çerçevesinde görevlerini kötüye kullanma ve ihmalkârlık suçlarından Albay N.A. ile N.K. ve Teğmen Ö.K. hakkında ceza davası açmıştır. Savcı, ilgililerin Burhanettin Volkan'a askerlik hizmetini yerine getirdiği sırada verdikleri görevlerin söz konusu asker için tamamlaması zor

olduğunu ve sağlık durumunu ağırlaştırdığını belirtmiştir. Savcı, ilgilinin ruhsal bozukluğu ile ilgili olarak bir teste tabi tutulmadığını ve kendisinin isteğine rağmen hastaneye ve psikolojik danışma merkezine sevk edilmediğini eklemiştir.

19. Askeri mahkeme, 12 Şubat 2008 tarihinde, iki albay ile teğmenin mahkeme huzuruna çıkarılması için yeterince delil bulunmadığı gerekçesiyle iddianameyi iade etmiştir. Askeri Mahkeme iddianamenin varsayımlara dayandığını ve ilgilinin lehine olabilecek delilleri dikkate almadığını ifade etmiş ardından savcılıktan soruşturmanın genişletilmesi talebinde bulunmuştur.

20. Savcı, 15 Şubat 2008 tarihinde, Ankara Jandarma Genel Komutanlığı Askeri Mahkemesi önünde bu karara itirazda bulunmuştur. Söz konusu itiraz, 22 Şubat 2008 tarihinde reddedilmiştir.

21. Savcı, 21 Temmuz 2008 tarihinde, ilgilinin sıradan bir gün geçirdiğini belirten 10'a aşkın ek tanığın ve bir psikiyatr ile insan kaynaklarından sorumlu bir görevlinin ifadesini aldıktan sonra söz konusu intihar çerçevesinde askeri makamlara atfedilen olaylar hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Öte yandan savcı, Burhanettin Volkan'ın birçok disiplin cezasına maruz kaldığı iddiasının dayanaktan yoksun olduğunu, ilgilinin kendisine fazladan mesai yapma emri verildiğini gösteren hiçbir delil unsurunun bulunmadığını, ilgilinin olay günü gayri resmi olarak izin istediğini ancak hastaneye gitmek için izin talebinde bulunmadığını, olaydan bir önceki gün hastaneye gittiğine dair üstlerini bilgilendirmediğini ve ilgilinin psikolojik testlere tabi tutulması konusunda psikolojik danışma merkezini veya her türlü düzenleyici yükümlülüklerini göz ardı ettiğini dikkate alarak, Burhanettin Volkan'ın hiyerarşik üstlerinin ihtarından cezai anlamda sorumlu tutulamayacağı kanaatine varmıştır.

22. Başvuranlar, bu karara karşı itirazda bulunmuşlardır. Askeri Mahkeme, 8 Ağustos 2008 tarihinde, itirazı reddetmiştir.

23. Bu arada başvurularla birlikte, 15 Ocak 2008 tarihinde, mevcut davada başvuran olarak yer almayan müteveffanın annesi olan Fatma Volkan, Savunma Bakanlığı hakkında tazminat davası açmışlardır. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, 20 Temmuz 2011 tarihinde, ilgilinin durumuyla ilgili olarak yetkililer tarafından yapılan ihmalin, askeri makamlarca daha uygun bir şekilde izlenmesi gerektiği ve askerlik hizmetine başlamadan önce psikolojik geçmişi hakkında sorulara olumlu yanıt verdiği psikolojik yetenek testine ilişkin belgelerin kışlasına gönderilmesi gerektiği sonucuna varmıştır. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, dava boyunca tayin ettiği bilirkişiyi dikkate alarak ve müteveffanın üstlerine psikolojik sorunlarından bahsettiği arka arkaya gelen hatalara atıfta bulunarak talepleri kısmen kabul etmektedir. Böylelikle Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, M. Volkan'a (ilk başvuran) olay tarihinde 45.000 Türk Lirası (TRY – yaklaşık 20.000 avro (EUR) N. Volkan'ın söz konusu tarihte yeniden evlendiğini dikkate alarak kendisine (ikinci başvuran) 8.900 TRY (yaklaşık 4.000 avro), Burhanettin Volkan'ın annesine olay tarihinden ödeme tarihine kadar işlemeye başlayacak olan gecikme faiziyle birlikte maddi ve manevi tazminat için 76.500 TRY (yaklaşık 33.000 avro) ödenmesine karar vermiştir.

B. İlgili İç Hukuk ve Uygulaması Hakkında

24. Somut olayda, ilgili iç hukuk ve uygulaması Kılınç ve diğerleri/Türkiye (No. 40145/98, § 33, 7 Haziran 2005), Salgın/Türkiye (No. 46748/99, §§ 51-54, 20 Şubat 2007), Abdullah Yılmaz/Türkiye (No. 21899/02, §§ 32-39, 17 Haziran 2008), Yürekli/Türkiye (No. 48913/99, §§ 30-32, 17 Temmuz 2008) ve Dülek ve diğerleri/Türkiye (No. 31149/09, §§ 28-29, 3 Kasım 2011) kararlarında belirtilmektedir.

25. TSK Sağlık Yeteneği Yönetmeliği'nde (24 Kasım 1986 tarihli ve 86/11092 sayılı Yönetmelik) bir askerde hastalık veya arızalar tespit edildiğinde, hizmet ertelenmesi veya izne ayrılamaya ilişkin tedbirlerin

alındığı özellikle belirtilmektedir. Söz konusu hastalık ve arızalar listesi, yönetmeliğin ekinde verilmiştir. Bu listenin 15 ila 18. maddelerinde depresyon gibi psikolojik ya da psikiyatrik bozuklukların farklı çeşitleri bildirilmektedir.

ŞİKÂyetLER

26. Başvuranlar, Sözleşme'nin 2 ve 3. maddelerini ileri sürerek, öncelikle soruşturmanın etkin olmadığından ve yakınlarının intihar etmesinin önlenmesi için uygun tedbirlerin alınmadığından şikâyet etmektedirler. Ardından başvuranlar, yakınlarına verilen görevlerin, kötü muamele teşkil ettiği bu görevlerin ağırlığından ve sonuç olarak bu durumun yakınlarının ölümüne neden olduğundan şikâyet etmektedirler.

HUKUKÎ DEĞERLENDİRME

A. Sözleşme'nin 2. Maddesi Hakkında

27. Hükümet, başvuranlara ulusal düzeyde tazminat ödendiği gerekçesiyle başvurunun kabul edilemez olduğunu ve böylelikle mağdur sıfatlarını kaybettiklerini değerlendirmektedir. Hükümet, esas hakkında söz konusu intiharda yetkililerin her türlü sorumluluğunu kabul etmemektedir. Hükümet, askerlerin fiziksel ve ruhsal bütünlüklerinin korunması için öngörülen mekanizmanın uygun ve yeterli olduğu kanaatine varmaktadır. Hükümet, askeri makamların bu intiharı öngörmemeleri ve bu olayı önlemek için daha fazla çaba göstermemeleri nedeniyle suçlanmalarının kendilerine aşırı bir yük yüklemek anlamına geleceği kanaatindedir.

28. Başvuranlar, Hükümetin iddialarını kabul etmemektedirler. Başvuranlar somut olayda yürütülen soruşturmayı, askeri makamların

ihmallерinin tespit edilmesine rağmen, cezai anlamda sorumlu tutuldukları gerekçesiyle, etkisiz olarak nitelendirmektedirler. Ardından başvuranlar, tazminatların yetersiz olduğunu zira mahkemenin taleplerini kısmi olarak kabul ettiğini değerlendirmektedirler.

29. Mahkeme, başvuranın şikâyet ettiği koşulları değerlendirmek için Sözleşme gereklilikleri bağlamında yetkili olduğunu hatırlatmaktadır. Söz konusu görevin yerine getirilmesinde, sahip olunan birçok unsurlar dikkate alınarak olayların tespit edildiği gibi değerlendirilmesi şeklinde davanın olay ve olgularına ilgilinin atfettiğinden farklı bir hukuki nitelendirmede bulunulması veya gerekirse diğer bir açıdan bu olay ve olguların öngörülmesi mümkündür (*Rehbock/Slovakya*, No. 29462/95, § 63, AİHM 2000-XII ve *Remzi Aydın/Türkiye*, No. 30911/04, § 44, 20 Şubat 2007). Öte yandan Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesi açısından yukarıda belirtilen şikâyetlerin ilk kısmının incelenmesine karar vermiştir. Sözleşme'nin 2. maddesinin ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

“1. *Herkesin yaşam hakkı yasanın koruması altındadır (...)*”

1. Zorunlu Askerlik Hizmetinde İntihar Karşısında ve Genel Olarak Mağdur Sıfatı Hakkında İlkeler

30. Mahkeme, ulusal yetkililerin ihlal tespitinde bulunması ve kararlarının bu ihlal için yeterli ve uygun bir tazmin oluşturması halinde, ilgili tarafın bundan böyle Sözleşme'nin 34. maddesi anlamında mağdur olduğunu ileri süremeyeceğini hatırlatmaktadır. Bu nedenle, ulusal yetkililer tarafından başvuran lehine cezanın hafifletilmesi ya da bir karar veya tedbirin alınmasının ancak ihlalin açıkça ya da en azından esasen kabul edilmesinin ardından uygun ve yeterli biçimde tazmin edilmesi halinde, mağdur sıfatı kaybedilecektir. (*Scordino/İtalya (No. 1)* [BD], No. 36813/97, §§ 178 ve devamı AİHM 2006-V ve *Erkan/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 41792/10, § 75, 28 Ocak 2014).

31. Bu iki koşul yerine getirildiği takdirde, Sözleşme'nin koruma mekanizmasının ikincil niteliği Mahkeme tarafından inceleme yapılmasını engellemektedir (*Eckle/Almanya*, 15 Temmuz 1982, §§ 64-70, Seri A No. 51, *Caraher/Birleşik Krallık* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 24520/94, AİHM 2000-I, *Hay/Birleşik Krallık* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 41894/98, AİHM 2000-XI, *Jensen/Danimarka* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 48470/99, AİHM 2001-X, *Cataldo/İtalya* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 45656/99, AİHM 2004-VI ve *Göktepe/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 64731/01, 26 Nisan 2005).

32. Mağdur sıfatının kaybedilmesi özellikle ihlal edildiği ileri sürülen hakkın niteliği, kararın gerekçesi (anılan, *Jensen*) ve bu karardan sonra ilgili için zararlı sonuçların varlığını sürdürmesine bağlı olmaktadır (*Freimanis ve Līdums/Letonya*, No. 73443/01 ve 74860/01, § 68, 9 Şubat 2006).

33. Dolayısıyla, başvuruların mağdur sıfatı, Mahkeme önünde şikâyet ettiği durum nedeniyle ulusal düzeyde kendisine ödenmesine karar verilen tazminat miktarına bağlı olabilmektedir. Başvurulara sunulan tazminatın uygun ve yeterli olması, özellikle davada söz konusu olan Sözleşme ihlalinin türü dikkate alındığında davaya ilişkin koşulların tamamına bağlıdır (*Gäfgen/Almanya* [BD], No. 22978/05, § 116, AİHM 2010).

34. Öte yandan Mahkeme, zorunlu askerlik hizmeti süresince intihar durumlarında, birlikte değerlendirilen ceza ve idari davaların başvurulara uygun bir telafi imkânı sağladığında, mağdur sıfatının ortadan kalkabileceğini daha önce belirttiğini hatırlatmaktadır (bk. *Güdek ve diğerleri/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 31552/07, 8 Eylül 2009, başvuruların tazminat elde ettiği ve bir askerın mühimmat deposuna erişimin denetimi çerçevesinde ihmalkârlık suçundan cezai sorumluluğun tespit edildiğine dair dava; hiyerarşik üstün darp ile yaralama suçundan iki ay on beş gün hapis cezasına mahkûm edildiği bk. ayrıca *Karan/ Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 20192/04, 23 Şubat 2010 ve

böylelikle başvuranlara tazminat hakkı verilerek bu eylemlerin idare mahkemesi tarafından ilgililerin yakınlarının intiharına neden olduğu şeklinde değerlendirildiği bk. ayrıca *Mehmet Köse/Türkiye*, No. 10449/06, §§ 62-70, soruşturma ile ilgili olarak, 1 Nisan 2014).

35. Daha somut bir şekilde, adam öldürme iddiasıyla ilgili olarak zorunlu askerlik hizmeti sırasında şüpheli koşullarda başvuranların yakınlarının hayatını kaybetmesine ilişkin yukarıda anılan *Erkan* kararında, Mahkeme tek etkin başvuru yolunun ceza davası olduğu kanaatine varmış ve başvuranların bu dava sonucunda işlemeye başlayan altı ay süre içerisinde söz konusu başvuru yoluna başvurmadıkları gerekçesiyle şikâyetin kabul edilemez olduğuna karar vermiştir (kararın §§ 61-67). Mahkeme, intihar iddiasına dayanan şikâyet ve yetkililerin bu intihara neden olduklarına dair kendilerinin suçlanması ile ilgili olarak, başvuranların, ulusal makamların yakınlarının düşük sportif performansı karşılaştırıldığında, intiharda idarenin sorumlu olduğunu kabul ettikten sonra kendilerine yeterli tazminat ödenmesi nedeniyle mağduriyetlerini ileri süremeyeceklerini değerlendirmiştir (§§ 68-85).

2. Somut olayda Uygulama

36. Başvuranlar, somut olayda yürütülen ceza soruşturmasının etkin olmadığını değerlendirmişlerdir. Öte yandan başvuranlar, askeri makamların yakınlarının intihar etmesini engellemek amacıyla yeterince tedbir almadıklarını iddia etmektedirler.

37. Hükümet, başvuranların iç hukukta kendilere tazminat ödendiği ve mağdur sıfatlarının ortadan kalktığı gerekçesiyle başvurunun kabul edilemez olduğunu değerlendirmektedir.

38. Öncelikle Mahkeme, ceza soruşturmasının etkin olmadığı iddiasına dayanılan şikâyetin, esasını değerlendirmeye imkân sağlayacak nitelikte ayrıntılı yürütülmediğini ve bu şikâyetin müteveffanın hiyerarşik üstlerinin iddia edilen ihmallerinin söz konusu edilemeyeceğine itiraz etmekle sınırlı

kalındığını gözlemlemektedir. Diğer yandan Mahkeme, bu bağlamda söz konusu şikâyeti ayrı ayrı incelemeye çalışmayacaktır. Dahası Mahkeme, intihar iddiasının başvuranlarca itiraz edilmediği ve daha sonra birlikte itirazda buldukları soruşturmanın ivedilikle başlatılması nedeniyle tekrar söz konusu edilebilmesine dair hiçbir eksiliğin bulunmadığını dikkate almaktadır. Askeri savcı, soruşturma yürütmek için hemen olay yerine intikal etmiş, incelemelerde bulunmuş, kapsamlı bir otopsi ile balistik bir inceleme gerçekleştirilmiş ve birçok tanığın ifadesi alınmıştır (bk. yukarıda 11. paragraf ve devamı).

39. Hükümet tarafından itiraz edilen başvuruların mağdur nitelikleri ile ilgili olarak, Mahkeme Sözleşme'nin 2. maddesi çerçevesinde, meydana gelen ölümün kasıtlı olmadığı, idari veya hukuk davası aracılığıyla tazminat elde edilmesinin uygun bir telafi teşkil edebileceğini hatırlatmaktadır (yukarıda anılan *Erkan*, § 78).

40. Yukarıda belirtildiği üzere, Ulusal makamlar ihlal tespit ettiklerinde ve kararlarının uygun ile yeterli bir telafi teşkil ettiğinde, ilgili taraf Sözleşme'nin 34. maddesi anlamında mağduriyetini ileri süremeyecektir (bk. yukarıda 30. paragraf ve devamı ile paragraflardaki atıflar).

41. Somut olayda Mahkeme, şikâyetin, kendi davranışlarına karşı başvuranların yakınlarının korunması tedbirlerinin alınmaması ile sınırlı kaldığını yeniden altını çizmektedir. Bu şikâyet, soruşturmanın etkin olmadığı konusunda somut ve özel iddiaları kapsamamaktadır (bk. yukarıda 26, 28, 36 ve 38. paragraflar)

42. Ardından Mahkeme, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin ilgilinin sağlık durumuna ilişkin belgelerin kışlaya iletilmediğinin tespit ettiğini gözlemlemektedir (bk. yukarıda 23. paragraf). Böylelikle Mahkeme, ihmal bulunduğu sonucuna vararak, idarenin kusuru nedeniyle sorumlu olduğunu açıkça kabul etmektedir. Dolayısıyla, iç hukukta Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlal edildiği açıkça kabul edilmektedir.

43. İntihar sorumlusunun yalnızca idareye atfedilmediği konusu, özellikle tazminatın belirlenmesi çerçevesinde, söz konusu kabulü azaltma niteliğinde değildir (yukarıda anılan, *Erkan*, § 79).

44. Mahkeme, idarenin kusuru nedeniyle sorumluluğun kabul edilmesinden sonra, N. Volkan'ın bu arada yeniden evlendiğini dikkate alarak Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin maruz kaldıkları maddi ile manevi zarar için ve aynı zamanda olay tarihinden ödeme tarihine kadar işlemeye başlayan gecikme faiziyle birlikte M. Volkan'a (ilk başvuran) yaklaşık 20.000 avro ve N. Volkan'a (ikinci başvuran) yaklaşık 4.000 avro ve bu davada başvuran olmayan Burhanettin Volkan'ın annesine yaklaşık 33.000 avro ödendiğini gözlemlemektedir (bk. yukarıda 23. paragraf).

45. Mahkeme, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi tarafından verilen meblağların, hiçbir şekilde yetersiz olarak nitelendirilemeyeceği kanaatine varmaktadır (bk. ayrıca yukarıda anılan *Erkan*, § 79). Öte yandan Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlal tespiti durumunda, hayatın korunmamasına ilişkin benzer davalarda kendisinin ödenmesine karar verdiği meblağların söz konusu meblağlardan uzak kalmadığını tespit etmektedir.

46. Mahkeme, yukarıda belirtilenleri dikkate alarak, Devletin, ilgilinin davranışlarına karşı kendisinin korunması için önleyici pratik/operasyonel tedbirlerin alınması için pozitif yükümlülüğü ile ilgili olarak, uygun bir telafi olduğunu ve başvuruların Sözleşme'nin 34. maddesi anlamında mağduriyetlerini ileri süremeyeceklerini değerlendirmektedir.

47. Sonuç olarak, bu şikâyet Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi anlamında, Sözleşme hükümleri ile *ratione personae* bakımından bağdaşmamakta ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 4. fıkrası uyarınca reddedilmelidir.

48. Mahkeme, tam yargı başvurusunun başvuranların lehine sonuçlanmasının, zorunlu askerlik hizmeti süresince bütün intihar durumları için yeterli olacağına dair bu tespitin ilkesi olarak yorumlanamayacağını

altını çizmenin gerekli olduğu kanaatine varmaktadır. Mahkeme, sunulan şikâyetlerin niteliğine veya somut olayın koşullarına göre, ölümün koşullarına ışık tutmak amacıyla bu durumların her biri için yürütülmesi gereken ceza soruşturmasının uygun niteliğini inceleyecektir. Soruşturma yükümlülüğü bilhassa farklı varsayımları çürütme veya destekleme amacı taşımaktadır ve yetkililerin tazminat ödemiş olması tek başına onları Sözleşme'nin 2. maddesi bağlamındaki usulü yükümlülüklerinden kurtaramamaktadır. (bk. *Hasan Çalışkan ve diğerleri/Türkiye*, No. 13094/02, §§ 49-52, 27 Mayıs 2008 ve *Mustafa Tunç et Fecire Tunç/Türkiye* [BD], No. 24014/05, §§133-134, 14 Nisan 2015).

B. Başvurunun Geri Kalanı Hakkında

49. Başvuranlar, yakınlarına verilen görevlerin çok önemli olduğunu dolayısıyla Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilerek hakkında kötü muamele teşkil etmesinden şikâyet etmektedirler.

50. Mahkeme somut olayın, Burhanettin Volkan'ın, bir subay veya başka biri tarafından kötü muamele gördüğü iddiasıyla ilgili olmadığını; böyle bir durumun söz konusu olması halinde, bu durumun ilgiliyi intihara sürükleyebileceğini kaydetmektedir. (Bir askerin, üstü tarafından gördüğü aşağılayıcı muamele sonrasında intihar ettiği *Abdullah Yılmaz/Türkiye* davasının no. 21899/02, § 14 ve devamı, 17 Haziran 2008) koşullarıyla karşılaştırınız.) Başvuranlar, ilgiliye verilen görevlerin intihara sürüklediğini değerlendirmektedirler.

51. Mahkeme, kötü muamelenin Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamına girmesi için asgari bir öneme ulaşması gerektiğini hatırlatmaktadır. Bu asgari önemin değerlendirilmesi, davanın bütün verilerine özellikle muamele süresine, fiziksel ile ruhsal etkilerine ve bazen mağdurun cinsiyeti, yaşı ile sağlık durumuna bağlı kalmaktadır. Değerlendirilmesi gereken diğer etkenler arasında, kendilerini bu duruma iten gerekçe veya arzu ve yapılan

muameleye dair amaç bulunmaktadır (bk. diğer kararlar arasında, *El-Masri/Makedonya eski Yugoslav* [BD], No. 39630/09, § 196, AİHM 2012 ve *Bouyid/Belçika* [BD], No. 23380/09, § 86, 28 Eylül 2015).

52. Bu bağlamda Mahkeme, Burhanettin Volkan'ın askerlik hizmetini ne şekilde yerine getirdiğine dair koşulların, normal bir askerin yaşadığı koşullara nazaran farklı olduğunu dikkate almaktadır. Nitekim başvuruların yakınları yedek subay olması nedeniyle, fazla mesai yapmış ve her gün evine dönebilmiştir. Başvurular tarafından somut açıklamaların ve dosyada, ilgilinin çalışma yükünün kötü muamele teşkil edebileceğini incelemek için hiçbir unsurun bulunmaması nedeniyle, Mahkeme başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olduğunu ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ile 4. fıkrası uyarınca, kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiğini değerlendirmektedir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, Oybirliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilmiş; 19 Kasım 2015 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Bölüm Yazı İşleri Müdürü

András Sajó
Başkan